

Rocafort

Santa Maria d'Oló

Ubicació

Comarca:	Moianès
Lloc/Adreça:	Sector nord-est del terme municipal
Emplaçament	Carretera de Santa Eulàlia de Riuprimer (BP-4316), al km. 17,1 camí direcció nord-est
Alçada:	708

Coordenades:

Latitud:	41.90048
Longitud:	2.10762
UTM Est (X):	425980
UTM Nord (Y):	4639112

Classificació

Número de fitxa	08258-168
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Segle	XII-XVIII
Any	1643
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Número inventari	Sí: IPA 17190
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Restringit
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada
Titular:	08258A003000010000AI
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa:	dc., 19/02/2020 - 01:00

Descripció

Masia senyorial edificada de bell nou a mitjans del segle XVII en forma d'un gran casal barroc. Està emplaçada a la part alta d'un turó prop del camí ral que anava cap a Vic. L'edifici adquireix un valor excepcional perquè ha conservat pràcticament intactes les característiques originàries i això el converteix en un exemple gens freqüent d'un conjunt nobiliari en l'àmbit rural català del segle XVII. Consta del gran casal de planta quadrada (amb planta baixa més dos pisos), un cos estret afegit al nord-est (entorn de 1754), més construccions auxiliars a llevant i una gran zona enjardinada al nord.

El casal barroc fou construït entre 1643 i 1650, segons informen les inscripcions del portal i de la llinda d'una porta sota teulada. És una edificació totalment regular i perfectament planificada, que adopta exteriorment una aparença de casa fortificada, amb torrelles als quatre cantons. La façana principal, encarada al sud-oest, es distribueix en base a cinc eixos d'obertures. En el central destaca un portal adovellat amb una arquivolta ornamental recolzada sobre mènsules. Lluex a la dovella central un magnífic escut heràldic de la família, de factura barroca. Les finestres i dos balcons són emmarcades amb llindes i brancals de pedra, i uns cordons que sobresurten lleugerament separen les tres plantes de la casa. En les façanes laterals s'hi intercalen finestrals lobulats de tradició gòtica entre les finestres rectangulars.

El cos ampliat del segle XVIII destaca per una galeria amb quatre arcs rebaixats. Les vidrieres hi van ser afegides en l'època que la finca va pertànyer a un príncep àrab, a finals del segle XX, i són dels pocs elements on s'hi aprecien detalls arabitants.

L'interior de la casa ha conservat íntegrament les característiques constructives i l'ambientació del casal barroc. Les estances es distribueixen entorn d'una sala central presidida per una gran xemeneia. Tant a l'interior de la casa com al jardí es conserven diversos elements que procedeixen de l'església romànica de Sant Martí de Puig-Ermengol.

Observacions:

Inclusa al Catàleg de masies i cases rurals en sòl no urbanitzable de Santa Maria d'Oló amb el num. 73 (Pla Especial Urbanístic 2011)

Informació oral facilitada per Salvador Tresserra

Història

L'investigador Esteve Canyameres en un article sobre genealogia aporta algunes dades reculades sobre el mas Rocafort en època medieval. La primera notícia coneguda és del 1190, quan l'hereu era Guillem de Rocafort. En segueixen alguns noms i dades disperses. Ja al segle XIV, en una reunió dels caps de casa de la parròquia de Sant Feliu de Terrassola que es va fer el 1376 hi va assistir Bernat de Rocafort. Des del segle XIV el mas Rocafort comptava amb un oratori privat, que fou suprimit el 1733. La història d'aquest important mas està lligada als Rocafort, una família de pagesos ennoblits que més tard, al segle XIX, s'introduïren en el sector industrial. El mas va sortir molt reforçat de la crisi baix-medieval. Segons Llorenç FERRER (1996: 58) va ser sobretot gràcies a una política d'acostament cap a la monarquia en el context de les lluites del segle XV que van enfrontar el rei amb el poder senyorial. En el cas d'Oló això es va traduir en un llarg i turbulent conflicte entre els habitants del terme i el seu senyor, el monestir de l'Estany. Com a resultat, el rei Joan II concedí a Gilabert de Rocafort els privilegis de gaudir dels delmes d'Oló un temps, el mas veí de Rocabrúna i no dependre de cap jurisdicció senyorial. També els atorgà el títol de cavaller donzell, amb la qual cosa entraven a formar part de la petita noblesa i els fills de Gilabert tenien dret a assistir a Corts.

Durant el segle XVI Rocafort va ser un mas especialment dinàmic i va destacar per una bona estratègia d'aliances matrimonials, amb les quals va obtenir drets sobre diversos masos de la zona de Vic i altres

contrades. Però el moment més brillant fou el segle XVII. Alguns indicadors de la prosperitat creixent del mas en aquesta època són l'accés massiu dels fills segons a càrrecs eclesiàstics, en alguns casos en places importants com Barcelona, novament les aliances matrimonials amb les principals cases de la plana de Vic i la introducció de branques secundàries de la família en el món dels mercaders a Barcelona, ciutat on tenien cases i possessions diverses. Fruit de tot això, entre els anys 1643 i 1650 el mas Rocafort va ser reconstruït de bell nou i es convertí en un impressionant casal barroc. Cal dir que eren els anys de la Guerra dels Segadors i un moment amb molta activitat del bandolerisme. Per això exteriorment la casa adopta l'aspecte d'una fortalesa, tot i que interiorment gaudia de les comoditats i el luxe d'una casa senyorial (FERRER, 1996: 58).

En la fitxa d'inventari del patrimoni arquitectònic de la Generalitat (IPA) s'afirma que durant la Guerra dels Segadors els Rocafort seguien ordres directes de Madrid, que la finca va ser desbastada i que la reconstrucció fou pagada en un 80 per cent per la cort. Sigui com sigui, el cert és la família va adoptar un estil de vida noble que s'emmirallava en els ambients de la cort, cosa que es reflecteix per exemple en els retrats a cavall d'alguns membres de la família que recorden els dels grans monarques de l'època. Segons un inventari de 1747 a la casa hi havia 25 quadres, sis dels quals de capellans de la família. També és interessant l'escut heràldic que apareix al portal de la casa i també en les pintures esmentades. Consta de diverses estrelles, un lleó que escala una muntanya (a l'esquerra) i un compàs sobre una rosa (a la dreta). Aquests últims símbols recorden inevitablement els de la maçoneria, malgrat que cal dir que a mitjans de segle XVII difícilment la maçoneria moderna podia haver arribat a Catalunya.

El segle XVIII sembla que no va ser tan puixant i en aquesta època Rocafort es pot considerar un de tants masos acomodats. A la segona meitat del segle Josep Rocafort es va casar amb la pubilla del mas Ciuró (Maria Farreres) i el resultat va ser l'obtenció de diversos masos de fora el terme. En aquesta època dos fills de Rocafort que van fer carrera eclesiàstica, Josep i Pere Rocafort Tortades, van destacar perquè van ser pioners en els estudis genealògics de famílies pageses de masos. En un article dedicat a ells l'investigador Esteve Canyameres proporciona la genealogia coneguda de la família Rocafort.

Ja al segle XIX els Rocafort són un bon exemple d'una família de propietaris rurals que van realitzar una hàbil política matrimonial i de compra de masos amb problemes per engrandir la seva heretat (FERRER, 1991: 105). L'hereu de Josep va ser Anton Rocafort, que es va casar amb una pubilla de Moià i a mitjans de segle XIX decidí abandonar el mas Rocafort per anar a residir al mas Farreres d'Artés, una localitat que aleshores començava a despuntar en l'àmbit de la viticultura i en una incipient industrialització. Al front del mas Rocafort hi van quedar masovers, i a partir d'aleshores els propietaris només l'utilitzaren com a residència ocasional. Això ha permès que s'hi fessin unes modificacions mínimes i la conservació del casal amb les seves característiques barroques. A Artés els Rocafort van tenir un paper destacat en la vida social i econòmica. Es van introduir en el sector de la viticultura i van intervenir en política quan a començament del segle XX Ramon de Rocafort fou diputat provincial. Sembla que hauria aprofitat la seva posició per afavorir la construcció de les carreteres d'Avinyó a Vic, i la de Moià, que passaven prop del mas Rocafort (FERRER, 1991: 149). També van invertir en activitats industrials, sent fundadors de la fàbrica de can Berenguer d'Artés.

A principis del segle XX els Rocafort eren propietaris a més del mas Rocafort, del mas Ciuró d'Oló (gràcies a un casament hereu-pubilla), el mas Sors de Castellcir, el mas Ferreres d'Artés, el mas Parer de Sant Feliu de Rodors, el mas Armadans de Sant Cugat de Gavadons i el mas Vilasoleiat a Fussimanya. Tots aquests masos, molins i altres cases en un radi de trenta km del mas Rocafort. Quan Ramon de Rocafort va morir en el seu inventari hi constava un patrimoni immens. A més dels masos citats, hi havia el mas la Plana de Sant Joan d'Oló i altres de fora del municipi. La seva herència va ser complicada i el patrimoni es va dividir, però cap hereu no va residir en cap dels masos. Tots formaven part de la classe mitjana barcelonina.

Abans de la Guerra Civil el mas Rocafort va passar a mans de Josep Bofill, dentista de Barcelona que també tenia altres masos i que estava casat amb una neboda de Ramon de Rocafort. El mas Rocafort era gestionat per Mn. Anton Berenguer, germà dels directors de la fàbrica de can Berenguer d'Artés. El 1950 Bofill va vendre Rocafort, el Molí de Rocafort, Montcabré i la Sala a Manel Font, casat amb Roser Gorina. Roser era filla de Joan Gorina, un ric fabricant de Sabadell que el 1919 havia comprat el mas Rocabrú i l'havia transformat en un castell. El 1936, en plena Guerra Civil, l'Ajuntament acordà la confiscació del mas

Rocafort i altres del municipi.

El 1968 va morir Manel Font i va deixar la propietat a la seva muller, Roser Gorina, sembla que per desconfiança amb el seu fill: Joaquim Font Gorina. Però la dona va nomenar administrador el fill, el qual portava un elevat tren de vida i finalment va arruïnar el patrimoni, que va ser embargat. El 1983 el Consell de Ministres autoritzava la venda del mas Rocafort, de 358 ha, al príncep hereu de l'Aràbia Saudita (germà del rei) Saad Bin Abdul Al Saul, que el va convertir en residència de caps de setmana. El 1984 s'hi afegiren 525 noves hectàrees procedents del mas Rocabruna. El príncep saudita va fer tancar les seves propietats, va restaurar el casal i en general va ser respectuós amb la masia i l'entorn. Anys després de la seva mort, la finca es va vendre el 2002 a l'empresària russa Olga Farré. Més tard Rocabruna i el molí de Rocafort van ser segregades.

Bibliografia

BELLPUIG, Josep (1982-2007). Escrits sobre Sant Feliu de Terrassola (treball inèdit), p. 29-31.

CANYAMERES RAMONEDA, Esteve. "Els germans Josep i Pere Rocafort Tortades: els grans genealogistes de famílies pageses de mas del segle XVIII". Armora, Revista d'informació, anàlisi i investigació. Institució Catalana de Genealogia i Heràlica (ICGENHER), Barcelona, p. 11-41.

FERRER, Llorenç i altres (1991). "Època moderna i contemporània", Oló, un poble, una història. Associació Castell d'Oló, Santa Maria d'Oló, p. 62, 65, 71, 105-106, 114, 149, 210.

FERRER, Llorenç (1996). Masies i cases senyorials del Bages. Fundació Caixa Manresa; Angle Editorial, Manresa, p. 57-70.

GÜELL SABATA, Àngela (1988). "Santa Maria d'Oló", Història del Bages, Manresa, Parc Edicions Selectes, p. 472.

